

## **ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ**

*Тамбовцев Г.В. к.геогр.н., доцент*

*МДПУ ім. Б. Хмельницького*

*Антоненко В.А. вчитель географії, директор школи*

*Сиваська ЗОШ I-III ст. №1 Новотроїцького району Херсонської області*

*Чорнобай В.В. вчитель географії*

*Клеванський НВК Рівненського району Рівненської області*

Відмінною рисою нашого часу є взаємопроникнення ідей і методів різних наук одна в одну. Інтеграція, комплексний підхід необхідний для вирішення економічних, екологічних і соціальних проблем суспільства. У наш час взаємозв'язок природи і суспільства особливо актуальний. При аналізі того, що відбувається перетинаються області географії, фізики, хімії, біології, математики, екології, літератури, історії. Звернення до знань в цих областях допомагає розкрити не тільки питання окремих наук, а й побачити нерозривний зв'язок між навчальними предметами [2,с.212-214; 5,с.136-138].

Використовуючи процес інтеграції наук в шкільному навчанні, що реалізується через міжпредметні зв'язки, можна досягти таких результатів:

- знання набувають якості системності;
- вміння стають узагальненими, сприяють комплексному застосуванню знань, їх синтезу, перенесення ідей і методів з однієї науки в іншу, що лежить в основі творчого підходу до наукової, художньої діяльності людини в сучасних умовах;
- посилюється світоглядна спрямованість пізнавальних інтересів учнів;
- більш ефективно формуються їхні переконання, і досягається всебічний розвиток особистості; сприяє оптимізації, інтенсифікації навчальної та педагогічної діяльності [5,с.136; 6,с.260].

Серед шкільних предметів не можна виділити головні і другорядні. Але зайдіть в різні школи: їх учні по-різному, з цікавістю і без нього, з повагою і з

зневагою відгукуються про одних і тих же шкільних предметах. Неоднозначність оцінки зустрічається і при згадці географії: від байдужості до живого інтересу і переконаності в необхідності глибокого вивчення.

Важко назвати інший шкільний предмет, який мав би таким широким, як географія, діапазоном міжпредметних зв'язків, мав би таке розмаїття форм і засобів навчання, яке не завжди реалізується вчителем. Встановлення міжпредметних зв'язків у шкільному курсі сприяє більш повному засвоєнню знань, формуванню наукових понять і законів, вдосконалення навчально-виховного процесу та оптимальної його організації, формування світогляду, розуміння взаємозв'язку явищ в природі і суспільстві. Це має величезне виховне значення. Крім того, вони сприяють підвищенню наукового рівня знань учнів, розвитку логічного мислення і їх творчих здібностей.

Одним з головних аспектів у викладанні є профілактика перевантаженості дітей домашніми завданнями. Реалізація міжпредметних зв'язків усуває дублювання у вивченні матеріалу, економить час і створює сприятливі умови для формування загальнонавчальних їх умінь і навичок учнів, підвищує ефективність практичної спрямованості навчання [1,с.13].

За допомогою багатосторонніх міжпредметних зв'язків не тільки на якісно новому рівні вирішуються завдання навчання, розвитку та виховання учнів, але також закладається фундамент для комплексного бачення, підходу і вирішення складних проблем реальної дійсності. Узагальнений характер пізнавальної діяльності дозволяє ширше застосовувати знання і вміння в конкретних ситуаціях, при розгляді приватних питань, як в навчальній, так і в позаурочній діяльності, у майбутній виробничій, науковій та суспільного життя випускників середньої школи [3,с.24-26].

Саме тому міжпредметні зв'язки є важливою умовою і результатом комплексного підходу в навчанні і вихованні школярів.

У педагогічній літературі є понад 30 визначень категорії «міжпредметні зв'язки», існують найрізноманітніші підходи до їх педагогічної оцінки і різні

класифікації. Найбільш точно визначення наступне – міжпредметні зв'язки є педагогічна категорія для позначення синтезують, інтеграційних відносин між об'єктами, явищами і процесами реальної дійсності, що знайшли своє відображення в змісті, формах і методах навчально-виховного процесу і виконують освітню, розвиваючу і виховує функції в єдності. Різноманітність висловлювань про педагогічну функції міжпредметних зв'язків пояснюється багатогранністю їх прояву в реальному навчальному процесі [4,с.261].

Розробка теоретичних основ міжпредметних зв'язків у навчальній темі з точки зору розкриття її провідних положень дає можливість застосувати механізм виявлення і планування міжпредметних зв'язків до конкретних тем досліджуваного навчального предмета.

Опорні міжпредметні знання часто носять «стиковий», синтезований характер. Особливо насичені ними останні теми. Це і зрозуміло, оскільки багато понять до кінця навчального року усвідомлюються і застосовуються старшокласниками на високому рівні узагальнення, в згорнутому вигляді. Таким чином, аналіз змісту розглянутих навчальних тем показав, що вони можуть бути вивчені на широкій міжпредметних основі з метою наукового, системного, доступного і всебічного розкриття їх провідних положень та створення більш цілісної системи знань з кожної теми, а через сукупність тим і з навчального предмета в цілому. Провідні ідеї і положення навчальних дисциплін виконують при цьому функцію своєрідних стикованих «стрижнів» [3,с.24-27].

#### Список використаних джерел

1. Бібко Л.П. Міжпредметні зв'язки на уроках географії в десятому класі/Л.П. Бібко// Географія. – 2007. – № 2. – С. 13.
2. Іванова В.М. Поняття про міжпредметні зв'язки в шкільному курсі географії /В.М. Іванова, О.В. Непша// Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів II-ої Міжнародної науково-практичної конференції/. – Баку-Ужгород-Дрогобич: Посвіт, 2017. – С. 212-214.

3. Іванова В.М. Шляхи реалізації міжпредметних зв'язків в навчанні географії /В.М. Іванова, О.В. Непша// Північне Приазов'я: проблеми регіонального розвитку у міжнародному контексті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Мелітополь, 14-15 вересня 2017 року)/ за ред. Л.М. Донченко, С.І. Пачева, І.А. Арсененко, О.В. Непши А.М. Крилової. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2017. – С. 24-27.

4. Капіруліна С. Міжпредметні зв'язки на уроках географії в модульно-розвивальній системі навчання/С. Капіруліна, Л. Паламарчук //Географія та основи економіки – №2. – 2002. – С.14-17.

5. Прохорова Л.А. Екологічна освіта в міжпредметних зв'язках географії і біології /Л.А. Прохорова, Зав'ялова Т.В., О.В. Непша// Екологічна стратегія майбутнього: досвід і новації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 березня 2017 р., Умань). –Умань: Видавець «Сочинський М.М.», 2017. –С.136-138.

6. Савченко О.Я. Дидактичні особливості інтегрованих уроків/О.Я. Савченко. – К.: «Генеза», 2002. – С. 260-267.